

{ gertuko
planak }

Araba / Artziniega

Artziniega Museoa, «denboraren makina»

Alaia SIERRA ALDEKOA

Artziniegan, Aiaraldean, denetariko tresna, lanabes, arropa, produktu eta altzari zahar-
rak ez dituzte bota. Museo Etnografikoan
bildu dituzte eta bertan ikusgai daude, an-
tzinako pertsonen bizimodua ezagutzeko
helburuarekin.

Paki Ofizialdegirekin, Artea Etnografia Elkarteko kideare-
kin, museoan bisita egin du GAUR8k. Behinola komentua
eta mojen eskola izandako eraikinean dago museo, duela
hogei urtetik.

1970eko hamarkadan baserriak alde batera utzi zirenean
hasi ziren lan etnografikoa egiten Artziniegan, Paki Ofizial-
degik azaldu duenez, herritarrak baserrietako tresnak erre-
tzen eta ganbaretan zeuzkaten gauza guztiak botatzen hasi
zirenean, lantegietan lanean hasiak zirelako.

Orduan erakusketa bat antolatu zuten, eta, hortik abiatu-
ta, lehendabiziko museo Arteko Gure Amaren Santutegian
jarri zuten, antzinako zalditegiak zirenetan. Hura, baina,
«txiki geratu zen», eta hamar urteren ondoren, gaur egun-
go kokapena lortu zuten, orduan abandonaturik zegoen
eraikina. Hasieran beheko partearekin nahikoa zuten, bai-
na orain bi eraikin dira.

jakin beharrekoak

Uztailetik apirilera arte, astearte, asteazken, ostegun, larunbat, igande eta jaiegunetan egoten da irekita, goizez, 11.00etatik 14.00ak arte. Larunbatetan

arratsaldez ere irekita egoten da, 17.00etatik 19.00etara. Gainera, hiru eta lau eurotan saltzen den sarreran bisita gidatua dago barne. Gasteiztik

Artziniegara joateko autobusa har daiteke, baina kotxez joatea azkarragoa da. Bilbotik, A3342 autobusaren azken geltokia da.

«Teilatua berritzeko laguntza lortu genuen hasieran, baina barrukoa boluntarioki margotu eta muntatu genuen, herrikoen artean taldeka antolatuta», dio Ofizialdegik. Auzolan hori da, hain zuzen, Artziniega Museoa desberdintzen duen ezaugarrietako bat, baita museologoen laguntzaren beharrik ez izatea ere; izan ere, «museologorik onena ofizioa ezagutzen duena da», azpimarratu du Artea elkarteak.

Lan horren zama ikus daiteke museoan sartu bezain pronto. Mojek neskei –Paki Ofizialdegiri ere bai– eskolak ematen zizkieten gelan hasi dugu bisita: baserriko jantziak eta horiek egiteko tresnak eta materialak; artilea, adibidez, edo lihoa, bereziagoa. Trikotatzeko makina zahar bat ere badago, martxan jar daitekeena. Gauza guztiak herrikoak bertakoak dira, edo inguruko herrietakoak. Zapatarari baten tresna eta altzari guztiak, kasu, Urduñatik ekarritakoak dira.

Edariak egiteko erabiltzen ziren tresnei eskainitako gela bat ere badago. Alboko geletan, sukaldea eta arotzaren, ferratzailearen, harginaren, orgagilearen eta saskigilearen tailer bana daude. Uztarako eta nekazaritzarako tresnen ostean, korta bat dago. Sartu aurretik, oiloen soinuek pista bat ematen dute. Orain, animalia hori besterik ez dago, baina beste batzuk izan dituzte. «Umeek maite dute», dio Ofizialdegik.

Ukuilua duelako museo berezia da, baina baita «gauzak bitrintetan gordeta ez daudelako» ere. Didaktikoagoa izateko, herrian bildutako guztia oraindik ere etxeetan edo lantegietan balego bezala dago antolatuta. Museoaren 17 geletan zehar paretak ere ez daude hutsik. Argazki zaharrek ematen dute atentzio handiena. «Guztiak herrikoak dira, herrikoek emandakoak», azaldu du Paki Ofizialdegik.

BASERRITIK HIRIRA

Gaur egun areto nagusia dena eta antzina kapera izandakoa beheko solairuan utzita, goiko solairura goaz, eskailera zaharretan gora. Giroa guztiz desberdina da. Hemen hiriko bizimodua birsortu dute Artziniegako biztanleek. Deigarriena botika da. Ofizialdegik azaldu duenez, herrian zegoen botika batetik ateratako armairuak, apalategiak eta kartelak dira, dozenaka urtez gordeta egon ondoren, orain hemen ikusgai daudenak.

Lehen argazkian Paki Ofizialdegi. Orrialde honetan, Artziniegako gaseosa botila, farmazia zaharraren salmahaia, edariak egiteko baserriko makinak eta XX. mende erdialdeko sukaldea.

Marisol RAMIREZ | FOKU

Gela berean aurrera eginda, bizarginaren txoko txikia dago, aulki berezia, tresnak eta aldizkariak dituen: ez da ezer falta. Aurrerago, tabernara sartuko da bisitaria, eta mahaia prest dago, hautsontziarekin, kartekin eta ardo botila zaharrenekin. Ondoko apalategian, Artziniegan bertan egiten zen gaseosaren botilak daude. Horrek jakin-mina piztuz gero, lantegi horretan erabiltzen zituzten tresnak eta botilartzeko makinak kanpoan ikus daitezke, museoaren eraikin berriagoaren parean.

Paki Ofizialdegik gertuagotik ezagutzen duen zatia eskola da; bera ofizioz irakaslea denez, Artziniega Museoaren atal horren antolaketa lan egin zuen. Antzinako eskola batera sartzea bezalakoa da hona sartzea. Idazmahaiak, liburuekin, eta irakaslearen mahaia ezin dira falta, baina zintzilikatutako umeen berokiei eta paper-zorroiei eta paretak betetzen dituzten mapei esker, ikasleak patiora atera direla pentsa daiteke momentu batez.

Etxekoak beste gela batean daude, XX. mende erdialdeko etxebizitza bat bezala banatuta dagoenean, umeentzako pioxontzi zahar bat duen komun eta guzti. Herriko antzinako udalbatza-aretoa ere muntatu dute museoan, Ofizialdegik azaldu duenez, munduko txapeldun izan zen sokatira taldearen arropa, zapata eta argazkien parean.

Lerro hauetan ez da kabitzen Artziniega Museo Etnografikoan ikus daitekeen guzti-guztia. Paki Ofizialdegiren us-tez, bisita bakar batekin ez da nahikoa detaile guztiei erreparatzeko.

MUSEO BIZIA

Baina museoak ez da soilik erakusketa. Jarduerak ere antolatzen dituzte museoan bertan. Horietako bat Museo Bizia delakoa da, museoko tresnak eta makinak martxan jartzeko. Udako solstizioa ospatu berri dute ekainean, eta neguko ere urtero egiten dute. Gainera, txarriboda bat ere izaten da museoan. Horrez gain, zinema eta antzerki emanaldiak, kontzertuak, eta margo eta jostailu erakusketak antolatu izan dira. Gutxi barru trikotatzeko makinek nola funtzionatzen zuten erakutsiko dute, herrian egon zen puntu-lantegiko langileekin.

Gainera, ekintza kultural horiekin bertako artistei bultzada ematea dute xede, museoaren antolaketa eta apainketan parte hartu duten artista horiei beraiei.